

Про стан та хід реалізації Державного стандарту базової середньої освіти в закладах освіти Одеської області

Важливим кроком зміцнення освітньої системи в Україні є подальше впровадження Державного стандарту базової середньої освіти як системного, цілісного продовження реформування освіти в період воєнного та післявоєнного відновлення освіти.

Питання стану та ходу реалізації Державного стандарту базової середньої освіти в закладах освіти області впродовж 2022/2023нр. пропонуємо розглянути через позиції:

- підготовчої роботи з педагогами області щодо готовності та спроможності забезпечення реалізації Державного стандарту базової середньої освіти

- вектори підтримки та реагування на запити і потреби педагогів Нової української школи впродовж начального року.

1. Підготовка педагогів до реалізації Державного стандарту базової середньої освіти в закладах освіти області

2021 році розпочато реалізацію інноваційного освітнього проекту «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти». Це є наступним кроком у розбудові Нової української школи та стартом реалізації її ідей у базовій середній освіті.

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 02.04.2021 № 406 «Про реалізацію інноваційного освітнього проекту всеукраїнського рівня за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти» 7 закладів загальної середньої освіти Одещини ввійшли до складу шкіл, що імплементують Державний стандарт як пілотні освітні осередки, це:

- навчально-виховний комплекс «Балтська загальноосвітня школа I-III ступенів №1 ім. О.Гончара-ліцей» Балтської міської ради;

- навчально-виховний комплекс «Балтська загальноосвітня школа I-III ступенів №2-гімназія» Балтської міської ради;

- заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Великодальницький навчально-виховний комплекс «Школа-гімназія» Великодальницької сільської ради Біляївського району;

- заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Нерубайський навчально-виховний комплекс «Школа-гімназія» Нерубайської сільської ради Одеського району;

- Одеська загальноосвітня школа № 26 I-III ступенів Одеської міської ради;

- Таїровський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Таїровської селищної ради Одеського району;

- Шабівський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Шабівської сільської ради Білгород-Дністровського району.

Вчителі 7-ми пілотних закладів освіти області пройшли курси підвищення кваліфікації за освітньою програмою «Нова українська школа: успішний поступ уперед». Під час навчання педагоги мали змогу заглибитися у питання формуального та підсумкового оцінювання, запровадження діяльнісного підходу як освітнього потенціалу для самореалізації особистості, також тематика модулів стосувалася питань професійного розвитку сучасного педагога НУШ.

2021 рік став стартом підготовчої роботи до реалізації Державного стандарту базової середньої освіти. З цією метою було підготовлено низку наказів Департаменту освіти і науки, на основі яких продовжувалося забезпечення реформування освіти:

- наказ Департаменту освіти і науки Одеської обласної державної адміністрації від 19.04.2021 № 64/ОД «Про реалізацію інноваційного освітнього проекту всеукраїнського рівня на базі закладів загальної середньої освіти області»;

- наказ Департаменту освіти і науки Одеської обласної державної адміністрації від 28.08.2021 № 136/ОД «Про організацію навчання тренерів та підвищення кваліфікації вчителів, які впроваджуватимуть Державний стандарт базової середньої освіти у закладах загальної середньої освіти Одеської області»;

- наказ Департаменту освіти і науки Одеської обласної державної адміністрації від 17.09.2021 № 150/ОД «Про затвердження списку педагогів-тренерів, які будуть залучатися до комплексу заходів з підвищення кваліфікації вчителів-предметників закладів загальної середньої освіти Одеської області для навчання учнів 5 класів у 2022/2023 навчальному році».

На основі даних наказів відділи освіти, заклади загальної середньої освіти – учасники Проекту та команда координаторів академії розпочали подальші кроки з реалізації завдань концепції «Нова українська школа» в базовій середній освіті:

- укладено списки педагогів-тренерів та педагогів за освітніми галузями, визначено дати проведення навчання, укладено та затверджено Вченою радою академії навчальні програми курсів підвищення кваліфікації вчителів, які будуть викладати в учнів 5-х класів 2022/2023н.р.;

- впродовж вересня 2021р. відбулося навчання для 62-х педагогів-тренерів за програмою «Проектування освітнього процесу в умовах імплементації Державного стандарту базової середньої освіти»;

- протягом жовтня-грудня 2021 року відбулися навчання вчителів, які викладатимуть у 5 класах за Державним стандартом базової середньої освіти в 2022/2023 навчальному році, навчання педагогів – учасників Проекту, педагогів, які викладають один чи декілька навчальних предметів (інтегрованих курсів) молдовською мовою та асистентів вчителів закладів загальної середньої освіти Одещини. Було підготовлено 5 672 вчителів базової середньої школи та 537 асистентів вчителів. Всього – 6 209 педагогів.

Навчання педагогів було організоване за очною формою. Зміст освітньої програми курсів підвищення кваліфікації «Нова українська школа на засадах єдності цінностей, змісту і форм» окреслено в шести модулях, які включають теоретичну та практичну складові. Укладені навчальні плани та програми курсів підвищення кваліфікації розміщені на сайті академії за посиланням: <https://ooiuv.odessaedu.net/uk/site/bazova-serednya-osvita.html>

Звертаємо увагу на те, що навчання вчителів в умовах даного періоду було підготовчими формами навчання, що не заперечувало і не відміняло заплановані курси підвищення кваліфікації вчителів.

Введення воєнного стану в Україні через російську агресію внесло свої корективи в організацію освітнього процесу. З метою забезпечення безпеки педагогів довелося змінити формат роботи, а саме - переведення навчання дорослих на онлайн формат.

З червня по серпень 2022 року Академія продовжила підготовчу роботу, а саме - навчання для вчителів закладів загальної середньої освіти, які забезпечували реалізацію Державного стандарту базової середньої освіти, і викладали в 5-х класах у 2022/2023н.р. Таке навчання пройшли 1022 вчителя-предметника.

Зауважимо, що під таке навчання не було виділено державної субвенції, як і не бачимо її і на 2023 рік, однак підготовка педагогів продовжується. Виходячи з досвіду підготовки керівників закладів освіти до провадження Державного стандарту початкової школи, академія провела безкоштовне навчання для директорів та заступників директорів закладів загальної середньої освіти області для реалізації Державного стандарту базової середньої освіти. Навчанням охоплено 509 директорів та 446 заступників директорів закладів освіти області. Разом до початку 2022/2023 навчального року було підготовлено 1977 педагогічних працівників.

2. Вектори підтримки та реагування на запити і потреби педагогів Нової української школи.

Впродовж 2022/2023 навчального року продовжено впровадження освітньої реформи в закладах освіти області в двох напрямках:

1) реалізація у 6-х класах пілотних закладів освіти інноваційного всеукраїнського проекту «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти»;

2) впровадження у всіх 5-х класах закладів освіти області Державного стандарту базової середньої освіти.

Орієнтовно забезпечували навчання учнів 5-х класів майже 13 000 педагогічних працівників в 1 336 класах, де навчалися 30 113 учнів.

Рушійною силою реформи є професійна діяльність вчителя, яка потребує потужної підтримки у всіх можливих варіантах (фінансової, організаційної, консалтингової, психологічної, науково-методичної тощо). Щодо останньої – варто зазначити, що вона є нелінійною, складноорганізованою системою, яка характеризується багатуокладністю і варіативністю через створення можливостей вибору вчителем ціннісних орієнтирів, змісту і форм навчання.

Впродовж 2022/2023нр., реагуючи на запити та потреби педагогів Нової української школи, які працюють з учнями 5-х класів та 6-х пілотних класів закладів освіти інноваційного всеукраїнського проєкту «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти», ми побачили нові виклики, які потребують нагального вирішення:

- 1) питання вибору педагогами модельних програм, підручників, укладання навчальних програм тощо;
- 2) використання інструментів формування оцінювання як засобу впливу на підвищення мотивації до навчання та побудови нової культури оцінювання;
- 3) використання педагогами цифрових інструментів в освітньому процесі.

Щодо першого питання, є великий виклик у забезпеченні здобувачів освіти підручниками. Впродовж 2022/2023 нр. вчителі 5-х класів працювали без друкованих підручників, використовуючи електронні версії. Так, лише за підтримки Дитячого фонду ООН «ЮНІСЕФ» оплачено друк підручника для 5 класу «Математика» в кількості 34 025 (в повному обсязі, всі автори). В лютому завершено доставку підручників до закладів загальної середньої освіти області. Підручник «Українська мова» для 5 класу – надрукували за спонсорські кошти 35 050 підручників тільки трьох авторів на основі 2-х модельних програм. Підручники природничої галузі надруковані всіх авторів за спонсорські кошти, але не в повному обсязі, лише 74%.

Надходження очікуємо. Друк решти підручників ще не завершено. За інформацією Міністра освіти і науки Оксена Лісового, на 2023 рік у державному бюджеті на підручники НУШ передбачено 754,9 млн гривень. Передбачається, що буде покрито близько 65% від загальної потреби підручників для 6-го класу, надруковано підручники з історії для 5-го класу, підручники для шкіл з навчанням мовами національних меншин для 5-6 класів, підручники шрифтом Брайля.

Питання щодо наявності підручників турбує всіх, тому працівники академії підготували на сайті «Школа в цифровому світі» підбірку та аналіз переліку модельних програм, підручників, навчально-методичного забезпечення до кожної освітньої галузі, а вибір залишається за вчителем, бо це є однією із позицій що сприяє забезпеченню академічної свободи вчителя.

Щодо другого питання, варто зауважити, щомісячно, впродовж одного тижня з вересня по грудень 2022 року обговорювалися питання формування оцінювання у форматі дискусійних просторів «Нова українська школа: рухаємось разом». На розгляд винесено питання використання інструментів формування оцінювання (онлайн/офлайн інструменти); індивідуальна траєкторія поступу учня через призму формування оцінювання; формування культури самооцінювання та взаємооцінювання; цілі, критерії, культура формування оцінювання. Матеріали дискусійних просторів розміщені на сайті академії в розділі «Дискусійний простір НУШ» <https://itschool.oano.od.ua/uk/site/diskusiinii-prostir-.html>

Щодо третього питання, про використання цифрового інструментарію, його можливостей, успішні практики, інтеграції цифрових технологій в освітнє середовище, медіаінтеграції (медіаекологія, медіаекобезпека) – презентовано й опрацьовано на дискусійних просторах з лютого по червень 2023 року. За даний період учасниками дискусійних просторів були більше 2 500 педагогів, які працювали цього року з учнями 5-х класів. Таким чином, впродовж року академія надавала систематичну підтримку педагогам НУШ, з важливих і нагальних питань реформування освіти.

До початку навчального року укладено серію посібників «Нова українська школа на засадах єдності цінностей, змісту і форм» (5 клас) для кожної освітньої галузі. Практико орієнтоване наповнення посібників збалансовано поєднує теоретичний, інформаційно-аналітичний та навчально-методичний контент. З кожної освітньої галузі представлено добірку методичних порад і практичних рекомендацій, лайфхаки від учителів, узагальнений аналіз досвіду учителів-пілотників, цікавинки для подальшого самостійного освоєння, апробований на практиці педагогічний інструментарій, корисні посилання і кюар коди для переходу до онлайн-додатків. Увагу сфокусовано на трансформаційних процесах НУШ: організації інформаційно-цифрового освітнього середовища, використанні інструментарію формувального оцінювання, екологізації освітньої комунікації.

Унікальністю даної серії посібників є запропонована дорожня карта, яка містить онлайн-навігацію і створює можливість персоніфікованого маршруту кожної освітньої галузі, що дозволяє оптимізувати часові затрати на опрацювання його змістового наповнення. Сайт Одеської академії неперервної освіти став цифровим екопростором, де розміщено серію посібників «Нова українська школа на засадах єдності цінностей, змісту і форм» (5 клас) <https://ooiuv.odessaedu.net/uk/site/nova-ukrayinska-shkola-na.html>

Дані напрацювання, а це спільна робота викладачів, методистів академії, тренерів та кращих вчителів-предметників області (впродовж 2022 року – року воєнної агресії), на XIV Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти» отримала визнання і високу відзнаку «Золота медаль». Ця спільнодія підкреслює організованість, системність, цілісність професійної діяльності науково-педагогічних та педагогічних працівників закладів освіти області, віри у власні сили, мужність і незламність наших педагогів і всього українського народу. Залучення вчителів до укладання посібників, обговорення нагальних питань під час зустрічей на вебінарах, семінарах, курсах підвищення кваліфікації, конференціях та форумах стало ресурсом

резистентності в умовах війни, активізувало ресурси взаємодопомоги, дозволило розширити та створити нові професійні спільноти й приєднатися до потужної, соціально важливої професійної діяльності.

Незважаючи на певні напрацювання, залишається достатньо велике поле для вирішення нових завдань.

1. Зважаючи на проблеми, які створені країною-агресором, як для розвитку всіх сфер в нашій країні, так і для освітньої сфери, зокрема, варто приділити увагу питанням освітніх розривів (різниця в знаннях учнів-однолітків) та освітніх втрат (різниця між тим, що учні мають знати і тим, що реально знають). За дорученням Верховної Ради України Кабінет Міністрів взяв до роботи Національну програму подолання освітніх втрат і розривів. Український центр оцінювання якості освіти напрацьовує діагностичний інструментарій для визначення освітніх втрат, однак кожен вчитель, кожен директор, управлінець на сьогодні знають на що важливо звернути увагу для підсилення позицій.

Безумовно, варто проводити відповідну інформаційну роботу з усіма учасниками освітнього процесу, долучати до широкого обговорення і вирішення нагальних питань освіти всіх готових і спроможних надавати підтримку. Особлива увага має бути приділена розробці стратегії закладу освіти, бо без стратегії розвитку неможливо рухатись вперед. Пропонуємо вести чесну, відверту розмову по кожному учню, вчителю щоб максимально врахувати потреби кожного учасника освітнього процесу.

2. Відновлення навчання в офлайн форматі та можливості використання змішаного формату. Надважливим сьогодні є використання можливостей ресурсів мережі інтернет для забезпечення якості освітнього процесу. Є необхідність забезпечити діяльність закладу освіти на одній освітній платформі, що не виснажуватиме учнів пошуком платформ переходу з уроку на урок. Залишається викликом і належний рівень володіння педагогами цифровими інструментами, які є необхідним для роботи не лише в онлайн форматі, а й в офлайн: які ресурси використовувати, щоб учні добре засвоїли урок, як дозувати використання цифрових інструментів тощо.

3. Наступний виклик – це питання педагогічної інтернатури, яка почала діяти в Україні з вересня 2022 року (період війни!), основним завданням якої є адаптація молодих вчителів (інтернів), які тільки розпочинають роботу в школі. В області вже діє педагогічна інтернатура в 11 закладах освіти. Супровід інтернів впродовж року здійснюють досвідчені педагогічно-наставники. Підтримку для наставників готова надати Одеська академія неперервної освіти. Вже проведено декілька зустрічей для наставників, які отримали теж потребують професійного вдосконалення як педагогічно-наставники.

4. Викликом постійна психологічна підтримка дітей і дорослих у період війни. Вчитель має сам бути в ресурсі, аби стати надійною опорою для учнів.

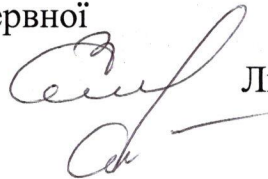
На реалізацію внесеної зміни до Закону України «Про загальну середню освіту» (п.2 ст.51) академія запланувала на 2024 рік навчання для науково-педагогічних та педагогічних працівників курси з питань удосконалення компетентностей щодо роботи з учнями з особливими освітніми потребами та удосконалення знань, вмінь і навичок щодо надання психологічної підтримки учасникам освітнього процесу. Звертаємо увагу керівників закладів освіти на дану позицію, оскільки вона ще й важлива для тих педагогів, які проходять атестацію у 2023/2024 навчальному році.

5. Одним із викликів, які потребують обгрунтованої, виваженої управлінської дії є забезпечення системної роботи з педагогами з боку консультантів центрів професійного розвитку педагогічних працівників. Зважаючи, що в області за наявності 91 громади лише у 18 з них є ЦПРПП, на місцях є проблема щодо забезпечення постійної, дієвої, мобільної допомоги педагогам (тим паче в період воєнного та і повоєнного стану). Одним із варіантів розв'язання цього питання є міжмуніципальна співпраця між закладами освіти та дієвих центрів професійного розвитку. Власне, як і співпраця з Одеською академією неперервної освіти (з багатьма закладами у нас підписано угоди про співпрацю і ми виконуємо всі її пункти).

6. Потреба у підготовці педагогів нового покоління, які забезпечуватимуть освітню політику країни, регіону. Постала необхідність у об'єднанні зусиль закладів вищої освіти, фахової передвищої освіти, закладів загальної середньої освіти для створення єдиної дієвої платформи у підготовці (теоретичній, методичній, практичній) нового покоління вчителів. І такою платформою може стати обласний проєкт «Педагогічний парк Одещини». На сьогодні вже розробляється детальна програма спільнодій, і запрошуємо всіх зацікавлених долучатися до роботи.

На сьогодні, в період воєнних дій, наші індивідуальні ініціативи, згуртовані дії педагогічних колективів окреслюють цінності істинно педагогічні, надають можливість наповнити власне життя, і не тільки, новим значущим змістом.

Ректор КЗВО «Одеська академія неперервної
освіти Одеської обласної ради»

Любов ЗАДОРОЖНА